

למען תחיה!

משא הקודש

כנס נשות ויז'ניץ

לקראת יום היארצייט השלושים

של הרבנית הצדקנית ע"ה

כ"ד שבט תשפ"ג

משאות בגאון
את דגל
השיטה הקדושה
חב"ד
נשות
ויז'ניץ

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הקוה"ט שליט"א

כל הזכויות שמורות

ועד להוצאת

דברי אלקים חיים

מב"ק מרן אדמו"ר הקוה"ט שליט"א

למען תהיה!

החסידות וההתקשרות - מקור החיות, מקור עוז ותעצומות לחיי נשמה, להתגברות במלחמת היצר ולעמידה בפני רוח הרחוב, ולגידול דורות קדושים ומאירים.
דברי הדרכה ואורחות חיים לנשים צדקניות בפרט, ולהנהגת החבורות בכלל.

דברי הדרכה מתוך משא הקודש בכנס נשות ויז'ניץ לקראת יום היארצייט השלושים של הרבנית הצדקנית ע"ה כ"ד שבט תשפ"ג

רב יהודה אמר רב: **שלא בירכו בתורה תחילה**.

וכבר הובאו במאמרינו תמיהות המפרשים על דברים אלו: ראשית, הבה נשוה לנגד עינינו שאומרים כי בית ספר פלוני סגר את שעריו, מחוסר תלמידים הן הדבר ניכר לעין כל. וכאן - כאשר לכאורה היה מצב של עוזבם את תורתם - לא ידעו החכמים והנביאים לפרש, עד שבא הקב"ה בעצמו ופירש. וכי לא ראו בעיניהם את בתי המדרשות ריקים מאין יושב?

זאת ועוד, אם היה מצב נורא כזה של עוזבם את תורתם, מהו פשר התמיהה הגדולה על מה אבדה הארץ, הן פסוקים מפורשים המה בתורה הקדושה, בתוכחה שבפרשת בחוקותי ובפרשת כי תבוא ועוד, אשר באם חלילה יעזבו בני ישראל את התורה, יבואו עונשים קשים ומרים. אם כן באשר עזבו את

מתנה חשובה?!

בהתאסף יחד נשים צדקניות מתוך התעוררות הלבבות לקראת היארצייט של אמי מורתי **הרבנית הצדקנית** עליה השלום, הננו בזה בדברי הארה והדרכה לאמיתה של חסידות, להנחלת טוב חיי העולם הזה - כפשוטו - לכן ולבתיכן. שימעו ותחי נפשכן.

הגמרא במסכת בבא מציעא דף פ"ה דורשת את הכתוב בירמיהו "מי האיש החכם ויבין את זאת ואשר דיבר פי ה' אליו ויגידה: על מה אבדה הארץ", והגמרא מפרשת את עוצמתה של הקושיא הזו: "אמר רב יהודה אמר רב, דבר זה אמרו חכמים ולא פירשוהו, אמרו נביאים ולא פירשוהו, עד שפירש הקב"ה בעצמו, שנאמר" - בהמשך הפסוק - "על עוזבם את תורתם אשר נתתי לפניכם", והגמרא מבארת את משמעות הדברים: אמר

תורתי, אין כל תימה בכך שאבדה הארץ, ומהי איפוא התמיהה הגדולה.

גם את תשובת הגמרא, קשה מאוד להבין - שלא ברכו בתורה תחילה, שוו בנפשכם שישוו אחד שאינו עונה כהוגן ברוך הוא וברוך שמו ואמן, למי שמשבית תורה ותפילה לגמרי. אכן "כל העונה אמן בכל כוחו פותחין לו שערי גן עדן", אבל עדיין לא מסתבר שהמזלזל בכך, שוה הינו לעובר עברות חמורות. כך לעניננו, אכן ברכות התורה חיוב גמור הוא, אך לומר שבגין כך אבדה הארץ, תמיהה רבתי היא.

את פשר הדבר נמצא בדברי רש"י על המקום: "שלא ברכו בתורה תחילה - דכיון דלא ברכו, גליא דעתייהו שאינה מתנה חשובה להם", זאת אומרת שלא על עצם הלימוד היתה הטענה, כי אכן למדו גם למדו, אלא על נקודת הלב, על מידת החשיבות שרחשו בליבם לתורה הקדושה.

אכן כתוב "אם בחקותי תלכו - ונתתי גשמיכם בעתם ושכבתם ואין מחריד" וגו', ואם כן הלא למדו, ומדוע אבדה הארץ. אלא שכאמור לא בעצם הלימוד תלויה הברכה והשמירה, כי אם בנטיית הלב.

כי גם אם נראה אחד מתמיד בלימוד כמה שעות ברציפות; גם אם נראה בנות העומדות בכל התנאים והמבחינים, או נשים צדקניות אשר להן שיעור מוסר קבוע, כנדרש, עדיין לא ניכר בזה מהות נטיית הלב; את זאת ידע רק הבוחן לב וכליות, היודע

מחשבות. לפיכך היתה אכן התמיהה, כיון שלומדים היטב, על מה אבדה הארץ. והיות ובתי המדרש מלאו עד אפס מקום, הרי אמרו חכמים ונביאים ולא פירשוהו, עד שפירש הקב"ה על עוזבם את תורתי - וביאר רב יהודה - שלא ברכו בתורה תחילה, זאת אומרת שאינה מתנה חשובה בעיניהם, ואם כן ברור הדבר שבמשך הזמן תכבה אישם, ולבסוף יחדלו גם מעצם הלימוד, ועל כן אבדה הארץ.

⌘ מה יקר? ⌘

נשים צדקניות, מה נוכל ללמוד מדברים אלו. כי מסירות והקרבה נמדדת ונבנית לפי מידת החשיבות שהאדם רוחש למושג המדובר. הנה לדוגמא נפסק להלכה שרק על שלוש עברות חמורות מחוייב כל יהודי ביהרג ואל יעבור, ואלו הן: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. זאת, עקב חומרתן הרבה של עברות אלו, הנוגעות בשורשי היהדות, בסור מרע ובעשה טוב. עבודה זרה הרי היא היפך האמונה, גילוי עריות בא לבנות חומה להתפשטות התאוה, שמבעלדי החומה לא יהיה גבול לכך, ואחריתה עדי אובד. שפיכות דמים נוגעת גם היא ביסוד קיומו ומציאותו של איש ישראל, עד שאמרו חז"ל שאסור לו לאדם להציל את חייו על ידי מיתתו של יהודי אחר, חלילה. על כן עברות אלו דורשות הקרבה מוחלטת: יהרג ואל יעבור.

כך השתרשה בכלל ישראל הקפדה יתרה על מצוות מסויימות, כגון חילול שבת, עליה קבעו חז"ל שהמחלל שבת בפרהסיא הריהו כמומר לכל דבר [- ומענין זה יסופר,

אשר יעלה ברצונו יתברך - יעשה ברצון.
אלעס וועל איך טוהן פאר איהם - ווייל ס'איז
וויכטיג!

הן שגורים היו בפי קדשו של אבי הק' דברי
ה"חובת הלבבות" בחשבון השנים עשר, בו
מבאר שעל האדם להעמיד למבחן ולהשוואה
את מידת השתדלותו ומאמציו להשגת קנייני
הגוף וסיפוק נוחותו, לעומת השתדלותו לחיי
הנשמה.

ונתאר בדרך ציור, הנה תזדמן לאדם
הזדמנות בטוחה להרויח סך של
חמישים מליון דולאר (!) - ונאמר אף מליון
אחד - אלא שלשם כך עליו לנדוד למשך
מחצית השנה למקום נידח ומרוחק, כמדינת
יפן לדוגמא. ואז תבוא השכנה ותשאל את
רעייתו: 'כך עזב אותך בעלך לזמן כה רב? לא
קשה לך?' והיא תשיב, 'אכן קשה לי מאוד,
אבל זאת נחמתי, כי עתיד בעלי לשוב ובידו
הון רב, והון זה ישמש לי לטובתי ולהנאתי,
לחיי רווחה, לרכישת מזון וביגוד בהרחבה
גדולה, אף לרכישת בית נאה ורחב ידיים, גם
מעמד וכבוד נדרש על ידי ריבוי ממון, ואם כן
- משתלמת כל השקעה ומאמץ, אויף דעם
וועל איך אלעס טוהן'. לא ימנעו בעד האדם
קור וחום, אורך הדרך וטלטוליה.

ומסיק ה"חובת הלבבות" כי אם כך יעשה
למען הגוף אשר הינו כלה ונפסד,
ואחרי כלות ימיו ושנותיו נותר הגוף טמון
באדמה, ואילו הנשמה היא ניצחית, חצובה
מתחת כסא הכבוד - והלוואי שתזכה לשוב
למקור מחצבתה - אם כן נשאלת איפוא

שבשעתו הגיע אחד מראשי הממשלה לבקר
אצל אבי הק', ולקראת בואו הוכן כיבוד.
משהבחין אבי הק' שהוכן יין, ומשבירר כי
הלה אינו שומר שבת, הורה אבי הק' להסיר
את היין מעל השולחן ולא אבה להתרצות
בהיתרים שונים [-], כך גם לגבי מאכלות
אסורות, השתרש האיסור והיה לנחלת הכלל,
במלוא החומרה וההקפדה.

הבה נתבונן בתולדותיו של אבינו הראשון,
אברהם אבינו, אשר נקרא "אברהם
אוהבי", קיים את כל התורה כולה עד שלא
ניתנה. והנה השי"ת ציוהו "לך לך מארצך
וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר
אראך", והבטיחו "ואעשך לגוי גדול ואברכך
ואגדלה שמך", אך למעשה הגיע לארץ
ישראל ונתקל ברעב, נאלץ לרדת למצרים
בחוסר כל, שמה גם נתפסה שרה אמנו. והנה
יצא משם ברכוש גדול, אך מכל מקום עדיין
התהלך ערירי; ברבות השנים נולד לו
ישמעאל, אך לא על כך היתה תקוותו. והנה
הגיע הרגע המיוחל בהוולד לו יצחק אבינו,
והוא בן מאה שנה ושרה בת תשעים, אבל
אחרי ככלות הכל - והנה בא דבר ה' אליו "קח
נא את בנך את יחידך את יצחק והעלהו שם
לעולה" - ותגובתו של אברהם אבינו - **"וישכם
אברהם בבקר"**, הלך בזריזות לעשות רצון
קונו.

⌘ זה לעומת זה ⌘

וכיצד ומדוע היה מסוגל לכך - יען היתה
אמונת ה' בראש מעייניו, וממילא היו
כל רגשותיו מכוונים לפי רצונו יתברך, וכל

ושולי, ועל כן כראותם את בנם ברום המעלה בלימוד, סבורים היו שכבר הגיע אל פסגת השלמות...

ובמידה טובה יצויין ויוזכר שמו הבלתי נשכח של ר' שלמה שטיינמץ - ויהיו הדברים לטובת נשמתו, באשר לא הותר אחריו זרע של קיימא - שכידוע בשנתו האחרונה הגיע הנה לחודש תשרי, ובעיצומן של ההקפות בשמחת תורה, הובהל לבית החולים; ב"ה חזר לאיתנו ויכל לשוב לביתו שבאמריקה. באותה שנה, בערב חנוכה, נערכה שמחת בר המצוה לנכדי. פנו אלי אלו שטיפלו בר' שלמה ושחו כי ר' שלמה מתעקש לנסוע לשמחה, אך לפי מצבו זהו בלתי אפשרי, לפיכך התבקשתי למנוע בעדו את הנסיעה. ואכן שוחחתי עמו ואמרתי כי אין זה לפי מצבו ויכולתו, בפרט אחרי מה שעבר כאן בשמחת תורה. בקול חלוש אמר לי, 'איז וואס האלט דער רבי, איך זאל נישט קומען - נו, אויב אזוי דארף איך שוין נישט לעבן'!

זוהי התקשרות לאמיתה ושלמותה, לקיים על ידה "וחי בהם" - בהכרה פנימית כי זוהי תמצית החיים: 'מיין לעבן איז ויז'ניץ', וממילא הכרה ותחושה זו תביא בעקבותיה מוכנות מוחלטת להקרבה ומסירות מתוך הרגשת תלות וחיבור פנימיים.

מאי חסידות ∞

אכן כאן תישאל השאלה: טוב ויפה, אכן ויז'ניץ היא הדבר הנעלה ביותר ולמענו מוכנים להקריב, והנני לקיים את כל הנדרש:

השאלה הנוקבת: "ואיה יתרון נפשך על גופך"?

על דרך זה כותב ה"חובת הלבבות" בחשבון היומי - חשבון כ"ה - "שיחשוב עם נפשו על מה ששקע בה מאהבת העולם הזה והגברת תאוותיה על אהבת העולם הבא, וישתדל להוציא אהבת העולם הזה מליבו ולהגביר אהבת העולם הבא עליה, כי כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא תתחבר בלב המאמין אהבת העולם הזה ואהבת העולם הבא".

∞ וחסידות - גדולה מכולם! ∞

הרי לנו שמידת ההקרבה, המסירות וההשקעה, תלויים וכרוכים במידת החשיבות והיקר שבקרב הלב. כך כלפי לימוד התורה וקיום המצוות, כך כלפי הגוף והנשמה, וכך הוא כלפי תורת החסידות ודרכיה. ועל כך היו דברינו כבר מראשית דרכנו, לקבוע שחסידות אינה דבר זוטא וצדדי, חסידות איז נישט קיין קאמפאט לעפל!

אבי הק' היה מספר אודות אותו אחד שהתפאר לפניו בבנו שהינו למדן מופלג, עד כדי כך שראש הישיבה בה לומד הבן, מתכונן יחד עמו לשיעוריו, ופעם התבטא אחד לפני כי בנו הוא ממש 'רבי עקיבא אייגר' בדורנו, וכאשר יצא הלה, נענה אבי הק' ואמר לי, "תמיהני כיצד ניתן כך לבייש ולזלזל בשמו של רבי עקיבא אייגר", על כל פנים בעיניהם של אותו אנשים היתה החסידות דבר צדדי

רותחת שאין כל בריה יכולה לירד לתוכה, בא בן בליעל אחד, קפץ וירד לתוכה, אף על פי שנכוה - הקרה אותה בפני אחרים, וה"אהבת שלום" פירש את הדברים ברוחניות, וכתב בלשונו "ועדיין מרקד בינינו".

ונתבונן נא לעומקם של דברים, להבין מדוע אכן נתייחד עמלק מכל שאר האומות שנצטוונו מן התורה למחות את זכרו. זאת יען עמלק בא כנחש הקדמוני, **בפיתוי ובעורמה**, מניח הוא ללמוד ולהתפלל, לילך בצניעות, אבל - **אשר קרך** - את ארסו יחדיר בצורת קרירות וצינון. וזאת כיצד והיכן - **בדרך**: 'וכי רוצה את ללכת כפי שהלכו אימותינו במארמראש?! הלא תדעי שכבר עומדים אנו בשנת אלפיים עשרים ושלוש?! גברת, זה לא הולך'!

[אבל] כמה נואלו דבריו, זכור אזכור, כאשר פעם בא לפני אבי הק' אחד משרי המדינה, קראה לי אמי מורתי ע"ה וסיפרה כי לפני עשרות שנים, בראשית התיישבותם בארץ הקודש, בא לבקרה אחד מקרוביה. נוכח מראהו של אבי הק', עטוי בבגדי החסידות ושקוע בלימודו, אמר לה: 'אימרי נא לאישך כי כבר עבר הכלח על דרך חיים זו, דאס מין האט זיך שוין געענדיגט... כעת, הפטירה אמי, מאוד הייתי מתאוה לקרוא לאותו קרוב ולהראות לו מה היה בסופו של אותו 'בטלן'...].

ובכך עלה בידו של עמלק לקרר את בני ישראל, אף אחר רוממות ההשגה לה זכו בקריעת ים סוף עד ש"ראתה שפחה על

שירת "וכלם מקבלים", "שיטה הקדושה", ואף הניגונים עם תנועות הידיים, האם בכך השגתי את תכלית ויז'ניץ, את תכלית החסידות?! האם בכך הפנמתי אשר ויז'ניץ היא תמצית חיי, ובעלדיה למה לי חיים?!

ובזה נבוא לבאר ענין החסידות וההתקשרות ומהותו בהיותו **אבן יסוד** לחיי היהדות.

בפרשתנו כתוב "וישמע יתרו כהן מדין וגו' את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים", ובהמשך נאמר "ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודות ישראל את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצילם ה'", והקשו המפרשים, אם כבר שמע יתרו את כל אשר עשה אלקים, לשם מה בא אל משה, ומה הועיל לו משה בספרו לו את הידוע לו מכבר. ורש"י פירש "וישמע יתרו - מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק", וקשה, מדוע נקט דווקא שני מאורעות אלו.

אשר קרד! ∞

אלא שכך חשב יתרו בליבו, הנה למשמע הניסים והנפלאות שחולל ה' לבני ישראל עם קרובו - "אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמוגו כל יושבי כנען", אבל מכל מקום - **"ויבא עמלק וילחם עם ישראל"** וכדברי רש"י הידועים על הכתוב בפרשת מחיית עמלק **"אשר קרך בדרך** - לשון קור, ציננך והפשירך מרתיחתך, שהיו כל האומות יראים להלחם בכם, ובא זה והתחיל והראה מקום לאחרים. משל לאמבטיה

היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו לך עבוד עבודה זרה" וכו'...

לפיכך מיהר יתרו לנדוד אל המדבר ולשחר את פניו של משה רבנו, ואז - "ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' וגו' את כל התלאה אשר מצאתם בדרך", **התלאה** בגימטריא **אמת**, כי אכן כל אחד עובר **תלאות** בחייו, נסיונות, קשיים ומכשולים, אבל למען יזכה לעמוד איתן ועל אף הכל לאחוז בנקודת **האמת** - נדרש לבוא אל משה רבנו, "משה אמת ותורתו אמת".

וכך אמר דוד המלך עליו השלום "לדוד שמרה נפשי", כי הרבה תלאות עברו עליו, סבל מרורות משאול ומאבשלום, מן הפלישתים ועוד, וכיצד ייחל לשמור את נפשו - **"כי חסיד אני"**, **החסידות** היא היא הדרך **לשמירת הנפש והצלתה** מפגע הזמן ומוראותיו, מפני רוח הרחוב המאיימת לכלות כל חלקה טובה - **בתוככי המחנה דייקא**, כקליפת עמלק - **אשר קרך!**

הנה אבי הק' היה שח בכאב ובגינוי אודות אלו שאכן אינם מחללים את השבת בעשיית איסורים מפורשים, אך **יעשוה חולין** בהתנהגותם, ישוטטו בחוצות וילעסו גרעינים ופיצוחים, יתאספו לדבר דברי הבאי חלילה; הנה שמעתי כי יש אף כאלו ההולכים בשטריימל קאפטן ווייסע זאקן, וכבואם לבית המדרש ביום השבת, יתפארו כי היין עליו קידשו אמש, עלה כל וכך מאות דולאר, עד שנהיית תחרות, יינו של מי היה יקר יותר - ומן הסתם כל כוונתם היא להדר בקיום דרשת

הים מה שלא ראה יחזקאל בנבואה", עד שאמרו "זה" - כמחזה באצבע - "א-לי ואנוהו", כי גם עמלק הכיר בהתרוממות לה זכו, ומכל מקום בערמתו ידע לנעוץ בה את חיצו הקרירות, ולעמעם את אישה.

סמרה - כי חסיד! ס

על כך אמר יתרו לנפשו, אם גם אחר גילויי שכונה כה נפלא **כקריעת ים סוף**, יכלה להתרחש **מלחמת עמלק**, אם כה גדול הוא כח "אשר קרך", **הקרירות והצינון**, אין איפוא עצה ואין תבונה כי אם **לבוא אל משה רבנו**, אל צדיק הדור.

בכדי לעמוד בפני יצר הקרירות, בפני אשר **קרך בדרך**, בפני טענת 'היינטיגע צייטן' - מוז מען האבן א רבי'ן אשר יציב חומת אש **ברורה ויציבה**, לבלתי תת לקליפת עמלק לנעוץ את טלפי הקרירות והקיפאון, אשר תחילת דרכה **"ואתה עיף ויגע"** - וכפי שהיה אבי הק' מתאר, "צאו וראו ברמת גן, גם שם מתפללים, החזן מנעים בקולו והמתפללים ישובים בנוחות, שלובי רגל, הטלית מופשטת על כתפיהם ומתענגים על האויר הנעים". אבל לא רק ברמת גן הדברים אמורים, יש ויחשוב אדם לנפשו, הנה בני לומד היטב, בתי מתחנכת בסמינר משובח ומצטיינת בלימודה, מה **חסרה לי החסידות והתתקשרות אל רבי**. אבל טעות מרה היא בידו, אם אך לא יכפוף עצמו אל משה רבנו, מרה תהיה אחריתו, יפול כפרי בשל לידיו של עמלק, ישקע בתהום הקרירות, ואחריתו - **"ולא ירא אלקים"**, כי "כך דרכו של יצר הרע,

הן אמי מורתי הרבנית ע"ה היתה סמל ומופת לצניעות הלבוש, בכל התקופות והעיתים; עם היותה רחבת אופקים, בעלת ידיעות רבות ואישיותה היתה מלאה אצילות ונכבדות. וזכורני שפעם שאלתה אשתו של ר' אשר יונה, כיצד זה מסוגלת היא ללכת בלבוש שהיה נחשב אז מיושן ומוזר, באופן שלא היה מתאים לכאורה לטבעה ולהליכותיה. אך אמי ע"ה הגיבה בתמיהה, "באשר זהו רצונו של אישי, מה לי לחשוב אחרת כלל"...

אמי העסיקה תופרת שהיתה מגיעה לביתנו לתפור את הבגדים לה ולבנותיה, ואמי היתה שבה ומזהירה שיהיו הבגדים באורך הראוי. נוכח דמותה בלכתה ברחוב, יכולה היה כל רואה להכיר כי אשה חסידית היא ההולכת כאן, גם אם לא היתה ניכרת ובתוארה, כי הכרת דמותה ענתה בה.

כך צריך שיהיה בלכתה של אשה ממחננו, שיהיה ניכר על עצם הופעתה כי גם היא שומרת נפשה ומצטיינת באי שינוי שמה, לשונה ולבושה.

לאמר: מה תבקש?! ∞

אכן כמובן לא ניתן לדרוש כיום את ההשגות שהיו במארמראש, נשתנו העיתים, אבל לבל ילכו בכיוון של חיפוש נשיאת חן בעיני הרחוב; הנה פשטה הדרך להניח את הכובע מעל העורף, באופן שלא יהיה ניכר מקדימה שאשה חסידית היא ההולכת כאן. ועל כך אתמהה, פארוואס, וועמען דארפסטו געפעלן, בפני מי תתייפי, ממי תיראי?! אבי הק' היה אומר, "מה לי למצוא חן בעיני אנשי הרחוב,

חז"ל על הכתוב "זכור את יום השבת לקדשו, זכרהו על היין"... - ובעוד השבת היא מקור הענוה, כפי שמצינו אף בפועל כי "מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת, ומי שלא טרח בערב שבת, מה יאכל בשבת", לרמז על ענין ההכרה בשפלות עצמו ואפסיות ערכו, הנה תחת זאת מנצלים את מצות השבת לניפוח גאווה וישות, כבוד ומעמד...

תיסמרנה שערות ראש ותצילנה אזנים משמוע אשר התקיימה אסיפת בנות, תלמידות מוסד חרדי 'מכובד', ובסופה של האסיפה נאלצו להזעיק את ההורים לאסוף את בנותיהם לביתן, יען היו שיכורות... א פראסטע וועלט!

נזה ראה וקדש ∞

וזה היה שבחם של בני ישראל במצרים, שלא שינו שמם לשונם ולבושם, שמרו על פנימיות וחיצוניות. הנה פעם הראיתי מורת רוח לאשה אחת נוכח הופעתה החיצונית, וכשתמהה מה פסול בה והצטדקה כי הכל לפי הכללים, עניתי כי מה אעשה לה ומראָה, אינו מקרין ויז'ניץ!

ובזה יהיו דברינו אל נשים צדקניות במחננו, לא בדברי תוכחה על אי ציות לתקנות, כי אכן רובן ככולן משתדלות להקפיד ולציית לכללים ולתקנות שפורסמו. לא על קיצור הבגדים עלינו להוכיח ב"ה, אבל מה אעשה ויש וההקרנה הניבטת מצורת הלבוש שלהן היא קו מודרני, א מאדערנע שיק, ומה מאוד לא מתאים הדבר לנשות ויז'ניץ.

הן שווים אנחנו - הללו לא מוצאים חן בעיני ואני לא מוצא חן בעיניהם", ובזה יכון תוקף השפעתה של החסידות.

וכך אמר יתרו אחר בואו אל משה רבנו, "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים" ופירש רש"י "עתה ידעתי - מכירו הייתי לשעבר, ועכשיו ביותר", והיה אבי הק' חוזר רבות על פירושו של ה"אמרי נועם", כי עד עתה מכירו הייתי - לשעבר, ידעתי להשמר מעברות מפורשות, ועכשיו, משזכיתי להסתופף בצילו של משה רבנו - ביותר, נתוודע לי עד כמה יש להזהר ולהשמר ממותרות התאוה. ולעניננו, למה לחפש מותרות, למה לחפש לחרוג מן הדרך המקובלת, מן הצניעות, למה לחפש נקודות תורפה. אכן ניתן להתלבש בלבוש נאה ומכובד, אך בד בבד יכול שיהיה צנוע ומאופק ולא רעשני ו'עדכני' ביותר, פארוואס דארפסטו האבן א מאדערנע שיק?!

עם הדומה ל... ∞

וכבר הובא בדברינו כי הנה הורונו חז"ל "הרחק מן הכיעור ומן הדומה לו", ואמר לי הגר"ש וואזנר, כי אכן לכיעור עצמו יש הגדות והלכות ברורות, תקנות והגבלות, אשר אותם יוכל כל אחד לדעת ולקיים ובכך להשמר מן היצר, אבל ראשית הנפילה תהיה כי לדומה לו - אין שיעור והגדרה.

ולעניננו - הדומה לו, ברצון להידמות ולהתאים לרוח הרחוב, שמה עיקר ניצחון היצר ודרך חדירתו אל האדם.

הנה תישאל אשה, למה תלך באופן מודרני, והיא תתמה ותצטדק, 'הלא קיימתי את התקנות, הנה הנחתי כובע על הפאה' - אך מה אעשה ודומה היא לאותם הנקראים 'דתיים' ומניחים על ראשם כיפה זעירה, וכי ל'נשים' דתיות' היינו?! הזוהי התכלית?!

ולשם קבלת שמירה זו, שמירה מקליפת עמלק - אשר קרך בדרך, מפיתויי היצר באמצעות רוח הרחוב והבליו - נדרש לבוא אל משה רבנו; את זאת תעניק החסידות.

∞ הוא נותן עוז ∞

ולא רק את הוראת הדרך מעניק הרבי, אלא גם ישפיע עוז ותעצומות נפש פנימיות על מנת לעמוד בנסיונות, על מנת להצליח ללכת בדרך הישר, למרות כל הנסיונות והקשיים.

כי הנה כי כן, לא קלה היא הדרך, ולא פשוטה היא המלחמה עם היצר, הצופה ואורב לאדם בכל עת ובכל מקום, וכפי שמבאר ה"חובת הלבבות" בפרק חמישי משער יחוד המעשה, כי היצר הוא מלאך אשר תמיד מוכן למלחמה שערה, לא ירפה ולא ינוח, "הוא ער לך ואתה ישן לו", עומד הכן לנצל כל פירצה וכל סדק, ואם כן עלול האדם ליפול ברוחו ולחשוב כי אבדו סיכוייו.

אלא שעליו לזכור כי אכן "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו" - אבל - "ה' לא יעזבנו בידו", ושגורים היו בפי אבי הק' דברי ה"אור החיים" הק' על הכתוב בפרשת שופטים "כי תצא למלחמה" - היא המלחמה הגדולה

גאה גאה, סוס ורוכבו - על אף היות היצר סוס מוכן למלחמה, על אף היות הרכבתנו החמרית נוטה אל היפוי והקישוט, אל הנאה והמושך, לא אבדה תקוותנו לשרוד ולהתגבר במלחמה כבדה זו, זאת מכח - רמה בים, הבה נשליך עצמנו אל הים - תורה ותפילה, נקיים נא "הוי כל צמא לכו למים", ו"אין מים אלא תורה", "שפכי כמים ליבך נוכח פני ה'".

ומאין יבוא עזרנו לקיים רמה בים, לילך ברוממות רוח ובתוקף עוז נוכח כל הקשיים והמכשולות - רמה יתפרש על דרך הכתוב "ובני ישראל יוצאים ביד רמה" ותירגם אונקלוס "בריש גלי", וידועים דברי ה"דגל מחנה אפרים" אשר בריש ראשי תיבות רבי ישראל בעל שם - אל נא תיפולנה ברוחכן, אל תתייאשנה, הנה לפנינו דרך ישרה אשר סלל הבעל שם טוב הקדוש עד דור אחרון, כי על ידי ההתקשרות אל הצדיק נוכל לעמוד מול כל הפיתויים, מול רוח הרחוב, מול טענות: 'היום כבר אי אפשר כך'... מול "אשר קרך בדרך", לבל נבוא מעיף ויגע לולא ירא אלקים, חלילה, לבל נתפתה לטענה: איני מוותרת חלילה על כיסוי הפאה - שהרי ברצוני לרצות את בעלי, ואיני חפצה להיות מופרכת ומובדלת מן החברה - אבל רק להניח מעל העורף, לבל יהיה ניכר שאשה חסידית היא ההולכת כאן, וסוף כל סוף הריהי מטעה - את עצמה... וכהנה וכהנה פיתויים, ערמות והתחכמויות, אשר כנגד כל אלו תתייצב ההתקשרות אל הרבי ותהיה לה מגן ומושיע.

והעיקרית, מלחמת היצר - "וראית סוס ורכב עם רב ממך", כי היצר הוא כסוס המוכן למלחמה, מה גם שהיצר הוא מלאך ואילו האדם - בשר ודם אשר הרכבתו החומרית נוטה מטבעה אל תאוות היצר, ואם כן כיצד יוכל לעמוד נגדו, לפיכך אומר הכתוב "לא תירא מהם, כי ה' אלקיך עמך", ואם כן הרי ה' כל יכול הוא ואין גבולות לפניו, וסייעתא דשמיא זאת תבוא לאדם על ידי התקשרותו אל הצדיק.

❧ ביד רמה! ❧

זאת תלמדנו התורה הקדושה בשירת מרים; לאחר תיאור קריעת ים סוף ושירת הים, כתוב לאמר "ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה ותצאנה כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים", ולכאורה מה פשר שירה נפרדת זו, הן בדרך כלל מצטרפות הנשים בשלהן לשירתם ותפילתם של האנשים.

אלא שכך אמרה מרים: נשים צדקניות, אכן שמענו את משה רבנו ובני ישראל בשירתם, כולנו התרוממנו והתעלינו, אבל הנה חוזרות אנו לשגרה וכבר יתחילו הקשיים והנסיונות, כבר עלולה האמונה להתעמעם ולהחלש, כי הנה כבר יביאנו היצר לחוש כי עלינו לדאוג למראה נאה ומכובד, ליופי ולחן, וכבר ינצנץ בקרבנו הרצון להתנאות ולהתייפות לפני הזולת, ומי יודע לאן נגיע. לפיכך דווקא עתה, נוכח הניסים הגדולים, כשהלבבות פתוחים, זכורנה נא: שירו לה' כי

שיחת קודש

אז יבקע נשחר אורח ∞

וזאת תדענה, כשם שלעת לילה שוררת חשכה, אך הכל יודעים כי אי"ה עם בוקר יפציע השחר ויאיר אור יום, כך דענה כי גם אם לעת עתה לא תמיד נראה הדבר בחוש, אך מציאות החיים תוכיח אשר בבתים בהם יקיימו "ברכו בתורה תחילה", בבתים בהם תהיה החסידות ביד רמה, בריש גלי, בבתים בהם תנשב חמימות וחיות חסידית, ממילא יהיו בתים אלו רחוקים ומובדלים יותר מן הרחוב ומהשפעתו הקלוקלת, ודבר זה יהיה ניכר ביותר על הילדים שיגדלו באותו בית.

גם זו לטובה! ∞

אם כי יודעני שישאלו, 'וכי מה חסר למשפחות אחרות', הנה פעם אמרה לפני אחת מנשות אנשי שלומנו שברצונה שילדיה יהיו קצת יותר 'פתוחים'. שאילתיה איפוא אם תוכל להגדיר לי עד היכן בדיוק ייפתחו, והיכן יוצב הגדר... היא השכילה להבין עד כמה נואלו דבריה, וקיבלה על עצמה לתמוך בדרך החינוך דידן ולעודד את ילדיה לילך בה בתמימות, ואכן זכתה לילדים מלאי תום וטוהר.

ולגופה של טענה 'ענעמס קינדער זענען אויך גוט', הרי זה כמה שמענו מאבי הק' את היסוד: "אויך גוט, איז שוין נישט גוט!"

הבה נמשיל בדרך ציור, יאמרו לאדם כי אם ינדוד עד למדינת יפן הרחוקה וישהה שמה כמה חדשים, בדד בנכר, ירויח סכום עצום של חמישים מליון דולאר, והנה תבוא

אשתו ותתנגד בכל תוקף, יען לפתחה מונחת הצעה לנסוע לקפריסין - הסמוכה - ושמה יוכל להרויח עשר מליון דולאר... וכי תישמע טענה כזאת?! כמובן שכל אחת תהיה מוכנה לנסיעה הרחוקה יותר, כאשר מתן שכרה בהתאם.

ואם כן: ואיה יתרון נפשך על גופך, כיצד ייתכן שלחיי הגוף תבקש את הטוב ביותר, ואילו על חיי ילדיה ועתידם, תסתפק ב'אויך גוט'...

ובפרט הדברים אמורים בימינו, נוכח דור המלא פחיתות ושפלות, נדרש ביותר לחנך את הילדים ללא שום פשרות - כתיבות הניגון דידן.

ועשו לי מקדש! ∞

ובכך רב חלקן של האמהות, נשים צדקניות. בבנין המשכן כתוב "והנשים טוו את העיזים", כי הנה יכול שתהיה לאדם סחורה משובחת ביותר, כל מיני אריגים יקרים ונהדרים, אך מה תכלית תהיה לו מכל אלו, כשהיו מונחים בקרן זוית; עיקר התועלת תבוא רק על ידי הטויה והתפירה, להפוך את האריגים לבגד נוח ונעים. כך יכול שתהיה תורה ותפילה ומעשים טובים מונחים לפיתחם של האנשים והילדים, אבל את תוקף העוז לקיימם, את החדרת ערכי הקודש אל תוככי הלב - זאת היא מלאכתן של הנשים, הן אשר תבאנה תוקף ועוז, חיבור ויציבות.

בנין בית בישראל, כמוהו כבנין המשכן - מקדש מעט, מדור להשראת השכינה,

שלמה המלך אומר "חכמת נשים בנתה ביתה" וחכמתה של האשה תתבטא בעיקר במתן רגש, אהבה וחמימות, זהו עיקר החינוך שעליה להעניק לילדיה.

כבואו של הילד או הילדה מבית החינוך, תקבלו בחום, בחיבוק של חיבה, תתעניין במה שעבר עליו: 'טייער קינד, וואס האסטו געלערנט אין חיידר, אין בית ספר, מה אמרה המורה', כך כלפי בחורי ישיבה ובנות סמינר, בכל גיל לפי ערכו, רמתו ושפתו. העיקר הוא הקרנת חיבה, אהבה והתעניינות **כָּנָה**, וכאמור בכך ישפיעו עמוקות על דרך חינוכם וגידולם, על בריאות נפשם וחוסנם הפנימי.

אכן כתוב "איש ואמו ואביו תיראו", אבל מיד לאחר מכן כתוב "ואת שבתותי תשמורו", ולדרכנו יתפרש שהכתוב מגלה לנו פן נוסף ביחס הנדרש בין הורים לילדיהם, שבת גימטריא אהבה בכל לב אהבה בכל לב אהבה בכל מאד [כדברי ה"בני יששכר"], לצד מורא אם ואב צריך שתשרור אהבה אמיתית ופנימית.

ואכן הזמן המסוגל לכך ביותר הוא בשבת קודש, הבנים אומרים דברי תורה והבחורים אומרים פשעטיל, אבל גם האם תוכל לקחת חלק בכך, תשב ליד בנה הילד ותבקש לומר בפניה דבר תורה, לשמוע ממנו את לימוד החומש; זכורני כיצד היתה אמי עליה השלום מקשיבה בשקיקה כאשר אבי הק' בחן אותי על תלמודי, ובהגיע פרשת ויחי

ועל בנין המשכן דרשו חז"ל את שאמר שלמה המלך בשיר השירים: "צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת ליבו", ורש"י מביא כאן את מדרש חז"ל: "שאל רבי שמעון בר יוחאי את רבי אלעזר ברבי יוסי, אפשר שמעת מאביך מהו בעטרה שעטרה לו אמו. אמר לו, משל למלך שהיתה לו בת יחידה והיה אוהבה ביותר, לא זז מחבבה עד שקראה בתי, לא זז מחבבה עד שקראה אחותי, לא זז מחבבה עד שקראה אמי. עמד רבי שמעון בר יוחאי ונשקו על ראשו". זאת אומרת אשר אמי הוא כינוי החיבה המובהק ביותר.

ולדרכנו ייאמר כי כאן רמז לנו את דרכי פעולתה ועוצם השפעתה של אִם בישראל, כי הנה מעיקרי מטרותיו של בנין בית בישראל הוא לקיים "ואתם פרו ורבו" - באופן של - "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום", ובכך כאמור רבה עד מאוד היא השפעתה המכרעת של האם.

∞ ואהבת! ∞

אחד היסודות הראשונים בחינוך הוא "לא זז מחבבה" - הענקת חמימות, רגש ואהבה, ובפרט מצד האם.

ענין זה צריך חיזוק רב עד מאוד כי חשיבותו חיונית והשפעתו מכרעת על כל מהלך החיים של הילד, ולגודל הכאב הנני נתקל פעמים רבות בתוצאות מרות שנבעו מהעדר רגש ואהבה מצד האם.

הביעה את רצונה לשמוע את שירת "ואני",
כפי שמלמדים בתלמוד תורה.

נשתילי זיתים סביב לשולחן

וכאן המקום להזכיר את כלליות הנהגתה
הרוממת של אמי עליה השלום **בשולחן**
שבת, הנה בכל בית מגיע האב בליל שבת
ופותח באמירת "שלום עליכם", אך יתכן
שבבתים רבים חושבות הנשים שאין להן
קשר לכך, הן עסוקות בקריאה או בהכנת
הסעודה, ורק לפני "וכולם מקבלים" מזדרזות
להופיע ולהתייצב ליד השולחן... אבל לא כך
היתה דרכה של אמי ע"ה. כבואו של אבי הק'
לביתו, היו כבר הכל ישובים ליד השולחן, אמי
והבנות והקשיבו בדומיה וברגש לשירתו של
אבי הק', כשאני מסייע על ידו. במהלך
הסעודה סידרו תור בין הבנות, להגשת
המנות, ולפני "מנוחה ושמחה" היה אבי הק'
אומר לי ללכת למטבח ולומר לאמי שהינו
אוחז כבר בשירת "מנוחה ושמחה" - היות
ומיהר לסיים את הסעודה על מנת להופיע
במועד הנקוב לעריכת הטיש של זקני הק' -
ואמי היתה ממהרת לשוב לשולחן, התיישבה
כנגדו, כשהמטפחת הלבנה לראשה, אבי הק'
פתח בשירה ואמי ניכחו, בעינים דומעות.
מחזה זה לא ימוש מזכרוני.

בסעודת היום - בפרט בתקופת החורף,
כשלא היה עליו להתכונן לאמירת
שיעורו הקבוע, שבחורף אמרו לפני התפילה
- היה אבי הק' מאריך יותר בסעודה, היה שר
ניגונים עתיקים ומעוררים, ואמי שותפה
לשירה בהאזנה נרגשת.

הוא אשר אמרנו: הקרנת החינוך שמשפיעה
האם, נחקקת לעד, והשפעתה עצומה
עד אין שיעור.

נשים צדקניות, שמעו ותחי נפשכן, באם
רצונכן לראות דורות מאירים, בנים
ובנות, דענה שלשולחן שבת יש חלק רב בכך.
כאשר האם עומדת בארשת רצינות ודבקות
בשירת "וכולם מקבלים", תורמת היא תרומה
עצומה לחינוך הילדים, וכבר שמעתי מכמה
וכמה, שהמראה הזה אכן נחקק בעצמותיהן.
בכך תסייע האם רבות לעבודתם של
המחנכים, ותחסוך לה ולילדיה עגמות נפש
רבות.

והדברים אמורים גם **בסור מרע**, להשמר על
נקיות הלשון, הן כמה הקפידה אמי
ע"ה על נקיות הלשון בביתנו וניבול פה - מאן
דכר שמי', אלא אף את שפת הרחוב הרחיקה
עד מאוד. עוד מהדהד באזני קולה הרועם:
"**ביי מיר אין שטוב רעדט מען נישט אזוי!**"

כל כבודה - פנימה!

ומענין לענין, הכתוב אומר "כל כבודה בת
מלך פנימה", **כבודה של בת מלך**
ואיכותה ניכר במידת היותה **פנימה**, כגן נעול
בפני החוץ. וכלפי מה הדברים אמורים, הנה
מתאספות נשים יחד בכל מיני הזדמנויות, אם
בחבורה, או לפניה ואחריה, וכדו', והדיבורים
ביניהן עלולים להתגלגל על הנעשה בביתה
של כל אחת, ולא דוקא מהנעשה בחדרי
חדרים, שזהו איסור חמור מאוד, אלא אף
בכלליות, מספרת אשה על בעלה והתנהגותו

⌘ הגבל! ⌘

גם בבתי פנימה נדרשת שמירת וחיזוק גדרי **הצניעות והפרישות**. בפרט במשפחות גדולות, אשר להן בחורים וחתנים וכדו', ואכן נדרשת התנהגות מכבדת, על החתן לברך את חמותו ב'גוט שבת' וכדו' ולהודות לה על אירוח וכדו', אבל לא מעבר לכך, נדרש להציב **גבולות וסייגים**, אשר זו היתה ראשית ההכנה לקבלת התורה: "הגבל את ההר וקדשתו", וחז"ל דרשו שהיצר הרע נקרא הר. "ועשו סיג לתורה", הורונו חז"ל.

כך גם בשולחן שבת, איני אומר בדווקא להציב מחיצה, אך נדרש ליצור חיץ והבדלה בין גברים לנשים, ומה טוב לחלק לשני שולחנות. הנה הסבא עורך 'מסיבת חנוכה' לצאצאיו, טוב ויפה, אבל כל ישכחו שחנוכה הוא מלשון **חינוך**, ולבל תהיה 'מסיבת חנוכה' **סתירה לחינוך**, לבל תיווצר שמה ערבוביא, הכל בכל מכל כל, לא זו דרכנו [לאף אחד מישראל, אבל בוודאי לא בדידן].

⌘ בירנתי ביתך ⌘

גם צניעותה של האם בין כותלי ביתה, משפיעה עמוקות על טהרת נפש הילדים בחור שהדרדר מאוד והגיע לשאול תחתית, העיד בפני כי ראשית נפילתו היתה למראה אמו שהתהלכה בבית בחוסר צניעות בולט. על האמהות להקפיד במשנה זהירות על כללי הצניעות בתוככי הבית, לא ללכת ללא גרביים, וכדו', שתהיה התנהגותן בדרך ארץ, **בצניעות ובעדינות**. אין הכוונה לחיי כפיה

וכדו', ואין זה מדרכי הצניעות והערליכקייט. לא זו היא דרך ויז'ניץ, שמהותה עדינות, רוממות ואצילות, וכפי ששמעתי באזני מזקני הק' בדברו לפני תלמידי הישיבה, עוררם להתנהג **בנימוס** - והדגיש: לא בנאמס, אלא בנימוס! ודיבור כזה אינו מדרכי הנימוס והעדינות, **ס'בערנגט נישט קיין גוטס**;

בפרקי אבות שנינו "אל תרבה שיחה עם האשה" ופירש הברטנורא "כשאדם מספר לאשתו קורותיו כך וכך ארע לי עם פלוני, היא מלמדתו לחרחר ריב, כגון קרח שספר לאשתו מה שעשה משה שהניף את הלויים תנופה, והביאתו בדבריה לידי מחלוקת". ועוד פירש, "מתוך שהוא מספר לה שחבריו גינאוהו ובישוהו, אף היא מבזה אותו **בלבה**, וזה גורם רעה לעצמו". והן הדברים בריבוי שיחה כלפי הנשים בינן לבין עצמן, אשר רב מאוד הוא הנזק העלול לבוא מתגובותיהן של החברות לסיפוריה אודות בעלה ואודות הנהגות ביתם.

אכן, כמובן יש צורך לפרוק קשיים ומועקות, לקבל תמיכה עצה והדרכה, ולשם כך עומדות הכן המדריכות החשובות - ואי"ה תתווספנה עוד מדריכות חשובות - ואליהן יפנו, אך לא אשה אל רעותה, **ס'האט נישט קיין פנים**, עלינו לחפש ולבקש עוד מגן ושמירה מפני החוץ, ולא ההיפך...

כל כבודה בת מלך פנימה - וגם כאשר כבר הולכות בחוצות עליהן לשמור על כבודן, על פנימיותן. לא לצחוק בקול רם ולא לדבר באופן פרוע ומושך תשומת לב.

החל להסביר ולהראות לי את מפת העולם.
גם את משחק השח לימדני.

כך מה טוב יהיה כאשר תוכל האם לנצל
הזדמנויות ולהקדיש זמן לישיב עם הבן או
עם הבת, לשוחח מעט וליצור **יחס של אחוה**
וקירבה, ובפרט עם הבנות, לשוחח על דא
ועל הא **כאח ואחות**, בידידות באחוה
ובקירבה.

כל אלו הינם **יסודות איתנים לחינוך הבנים**
והבנות, אלא שהורים רבים אינם מודעים
לכך. וכבר אמר לי פעם מחנך מפורסם, כי
לאמיתו של דבר נדרש **להקים בית ספר**
להורים ולא לילדים, כי כאשר ידעו ההורים
את אשר לפניהם, תידרש הרבה פחות עבודה
ומאמץ לחינוך הילדים... הנה הגיעו לפני לא
אחת אנשים או נשים שקועים בעצבות
ודכאון, רואי שחורות, אבל כאשר התוודעתי
לכך שמעולם לא **קיבלו רגש וחמימות**
מהוריהם, הרי אין כל פלא שזוהי התוצאה...

❧ **באפם הרגו איש** ❧

ומדי דברנו על העדר רגש, הרי על אחת כמה
וכמה הדרש להזהר **מפסילה והבעת**
זלזול, אשר עלולה לדכא את רוחו של הילד
ולעשוק ממנו את כל חדות חייו, כידוע רמז
הכתוב **"כי באפם הרגו איש"**.

וביותר הדברים אמורים כלפי חסידות, איש
רומז **לצדיק**, כאשר תבוא הבת מן
הסמינר ותספר על הנהגות קיצוניות או על
שיר עם תנועות הידיים וכדו', הרי באם האם
מגיעה מרקע פתוח יותר, עלולה היא להגיב

וחוסר שמחה וחיות, ניתן לבלות וליהנות, אך
הכל - 'בערבון מוגבל', מתוך **קבלת עול**
מלכות שמים, רוממות ורצינות, בלא לאבד
עשתונות ולפרוק גדרים ומושגי יסוד בדרך
ארץ ובהתנהגות נאותה.

רבים שואלים אם מותר ללכת לטייל יחד או
לנסוע לנופש וכדו', אך השאלה אינה
מוגדרת כראוי, כי אין השאלה אם מותר, כי
לעיתים אף ראוי ונכון, השאלה היא: **כיצד**,
וויאזוי?! נישט פראסט! באופן שגם בלכתה
ובטיולה יהיה ניכר עליה מקור מוצאה; על
התנהגות, מראָה וסגנון דיבורה, ניכר יהיה כי
בת ויז'ניץ היא!

❧ **פיתחי לי אחותי** ❧

לא זו מחבבה עד שקראה אחותי. קשר אב
ואם ביסודו הוא קשר של כבוד ומורא -
שנדרש לשלב בו אהבה וחמימות, כאמור -
וקשר של אח ואחות הינו קשר של ידידות
וקירבה, וגם קשר זה נדרש לכלול ביחס
הורים לילדיהם.

זכורני בילדותי כיצד היתה אמי ע"ה
משוחחת עמי, מספרת לי על בית
הוריה, על תלאותיה בתקופת השואה, על
התיישבותם בארץ, ובכלל היתה מעשירה את
ידיעותי, סיפרה לי על נפוליאון ומלחמותיו.
ואף אבי הק', אכן כל רגע יקר מפז היה בעיניו,
אבל לקראת 'ניטל' - האסור בלימוד, כידוע -
רכש ספר 'אטלס', ישב עמי ושאל, 'התדע
היכן מתגוררת אחותך חנה', ולתומי ענית:
'באמריקה'. 'והתדע היכן היא אמריקה?' וכאן

בטענת 'אין צורך להגזים ולהקצין', 'נישט צו פיהל', והנה התוצאה... ועל כך אמרו חז"ל "מוטב יהיה שוטה כל ימיו ואל יהיה רשע שעה אחת לפני המקום!"

∞ תורת אמך ∞

ובכך רב חלקה של האם, עוד יותר מן האב. הן לא ניתן להחכים יותר מן החכם מכל אדם, שאמר "שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך", ויפלא, הן על הכתוב "ושננתם לבניך" דרשו חז"ל "ולא לבנותיך", שנשים פטורות מחובת לימוד התורה, אם כן מהי תורת אמך?

אלא שהאב הוא המייסר, הוא המדריך והמכוון מה וכיצד על הבן לעשות, אבל קליטתו והכלתו של מוסר האב והדרכתו, תלויים באופן התגובה של האם על כך.

ובמידה טובה מרובה אספר, באחת הנסיעות הזדמן שהיה בית האכסניא בביתה של משפחה מאנשי שלומנו, וכבואנו שמה הבעתי תודה והוקרה לבעלי הבית. אז הביעה האשה את התרגשותה נוכח המחזה שהיה בביתה אמש, כאשר בניה - מתלמידי ישיבתנו הקדושה - הגיעו לסייע בהכנת הבית, ובעצמם טרחו בהכנת החדר והצעת המיטה, כשפניהם קורנות מאושר, וממש התעקשו לבצע זאת בעצמם בראותם בכך זכיה רבתי. 'דמעות זלגו מעיני', אמרה אותה האם, 'למראה בניי רבים ביניהם מי יזכה במה'. ואכן, ימים ידברו ובניה גדלו לשם ולתפארת, אברכים חשובים, מלאי עדינות וטוהר, זאת

'אויש, באמת, תפסיקי עם זה, יש גבול'... אבל דענה והיזהרנה מפני ביטויים שכאלו, מפני הצבת גבול בפני התפשטות הקדושה והחמימות, כי התוצאות הן הרות האסון!

∞ וסרתם... אשר לא ידעתם ∞

ובדידי הוא עובדא, לפני כמה וכמה שנים, בתחילת החורף באו לפני זוג הורים ואמרו ששלחו את בנם ללמוד בארץ ישראל, אך מבקשים המה לבל יהיה הבן מ'השוואנצאנים המובהקים', לבל יעסוק 'בדברים מוזרים וקיצוניים' בטאטוא הרחובות וכדו', לבל יהיה 'פון די לויפערס, פון די שלייגערס'. השבתי להם חדות וברורות: "חינוך - לאזט פאר מיר, הותירו זאת עבורי ואין איש עמי, והנני מבקש - ומתריע! האב ניסה להצטדק שאופיו אינו תואם להנהגה קיצונית, אך אני נותרתי בשלי.

התרחשות זו היתה בחודש חשון, והנה בתקופת תמוז, ביקש האב לשוחח עמי בדחיפות. אנכי כבר ידעתי במה המדובר, כי הגיעוני תמונות של הבחור כשהוא נראה אכן 'אזוי ווי א חסידישער שוואנץ' - במכנסיים קצרות, בלורית לראשו והוא מבלה עם חברים כמותו ב'ראש הנקרה'...

והאב שופך את ליבו כי מהישיבה בה לומד הבחור התקבלו תלונות קשות על התנהגותו. לא חפצתי לזרות מלח על פצעיו לפיכך פטרתיו לשלום, אבל לנפשי אמרתי: סוף מעשה - במחשבה תחילה, תחילת הדרך

יען אמם לא אמרה להם: 'מה לכם להשתטות, מה לכם להתעסק בזוטות'...

דענה לכם שכל תנועה, כל אמירה וכל הגה - משפיעה רבות לטוב ולמוטב. כל העוויית פנים של זלזול והעדר חשיבות - מכלה עוד חלקה טובה בנפש הילדים. כאשר תזלזל האם בסיפורי הבת אודות הנהגות שוואנצאנעס בסמינר, יבוא יום והבת עצמה תזלזל בעוד כמה דברים, במה שאין האם חפצה כלל וכלל...

☞ טוב אחרית דבר - מראשיתו ☞

על כן החכם עיניו בראשו, תהינה בבחינת הרואה את הנולד; עם כל ה'קושי והמוזרות' - כנראה לעיניכן עתה - אזורנה אומץ לחשוב היטב: ואיה יתרון נפשך על גופך, מה חשוב יותר! קחנה בחשבון כי השנים חולפות ועוברות, "בת ק' כבת כ'", בשנות הכ', חשובנה על שנות הק', והיה אבי הק' אומר כי לו היה האדם מתחיל את חייו בבשלות הדעת כבן שמונים ורק אחר כך היה מגיע לימי הנעורים, היה המצב טוב בהרבה, אך מה נעשה ואין זה כך... אבל על כל פנים מוטל לקחת זאת בחשבון ולשקול את הצעדים והתגברות מתוך ראיית העתיד.

האם הצעירה של עכשיו תראה את עצמה בעיני רוחה כסבתא קשישה שהנכדים עולים לביתה בלילות שבת, ניגשים בדרך ארץ ומנשקים את ידיה, אז יתקיים בה "הזורעים בדמעה ברנה יקצורו", ליבה יתרחב משמחה נוכח פירות האילנות אשר נטעה,

ילדים טהורים שחן חסידי נסוך עליהם, אז כבר לא תזכור את הקשיים והבעיות שהיו לה סביב השוואנצאנעס והקיצוניות, לעומת זו שעסוקה וטרודה בדעת הרחוב ומעייניה נתונים למצוא חן ולרצות את הכל, להיות 'חצי מודרני', 'פתוח', 'לא קיצוני מדי', וכל שאר כינויים וחיפויים...

וכאשר אכן יקיימו צאנה וראנה בנות ציון, יחנכו את הבנות והבנים הן בבחינת בתי והן בבחינת אחותי, באהבה בחום וברגש, ובקירבה, אז - לא זו מחבבה עד שקראה אמי - "בעטרה שעטרה לו אמו" - וזאת אימתי - "ביום חתונתו וביום שמחת ליבו" וחז"ל דרשו "ביום שמחת ליבו זה בנין בית המקדש", קחנה בחשבון שזו הבת עתידה להינשא ולהקים בית, ותקות ההורים שיהיה הבית מדור להשראת השכינה, כעין מקדש מעט, וזה תלוי - בעטרה שעטרה לו אמו - ביחסה של האם אל הבת עוד משחר טל ילדותה, לגדלה כבת וכאחות, בכך תיצוק האם את היסודות לעתידה, שיהיה בהקמתה מקדש מעט.

כאשר יהיה תפקידה הגורלי של האם ברור ומחורר לה, כאשר תבין ותשכיל את עוצם השפעתה המכערת על הדורות הבאים, יהיה תפקידה ומעמדה מרומם ונישא בעיניה, וממילא תפעל בנפשה מוכנות להקרבה ומסירות, לשלם כל מחיר ולשאת כל קושי; אז תשתנה השקפת עולמה ומבטה על ויז'ניץ, באשר תבין ותפנים כי ויז'ניץ היא מקור חיותה, כי ויז'ניץ תקרין לה ולביתה את האור, ויז'ניץ תתן לה עוז ותעצומות לעמוד

ובשבת קודש - "והאכלתיך נחלת יעקב אביך", הרי הדרך היחידה לך היא: הקבצו.

להלן אומר יעקב אבינו, "גד גדוד והוא יגוד עקב", ופירש רש"י "גד גדוד יגודנו -

גדודים יגודו הימנו", כעין גדודי צבא, "שיעברו הירדן עם אחיהם למלחמה וכו' עד שנכבשה הארץ", ולענייננו יתפרש, אם ברצונכם לצאת כגדודי צבא, כחלוצים במלחמת היצר, במלחמה כנגד הרחוב ופחיתותו, לקיים "והוא יגוד עקב", להלחם ביצר הרע המבקש להפחית בחשיבות, ולעשות את הקדוש והיקר כ"מצוות קלות שאדם דש בעקביו": 'מה לכן ולשוואנצאנעס ולחסידות', וכי יבהל הילד וירתע מפאסקאצווע, יאמרו 'מה קרה, מה לך נבהל', בעוד שמחשש נגיעה במוקצה או הדלקת אור, ירעישו, אבל כלפי חסידות - 'הרי הוא עוד קטן'... כנגד כל מיני קרירות אלו הרי העצה היא - גדוד: חבורות!

⌘ החלצו! ⌘

הנה השבוע כינסנו את ועד חבורות הנשים צדקניות והורינו לפניהם את הדרך להגביר את פעילות החבורות ביתר שאת וביתר עוז, להקים ארגון מסודר עם הנהלה וועד הרוחני, להקים חבורות ליוצאות הסמינר ובכלל לחדש ולרענן את כל פעילות החבורות - אשר ב"ה כבר פעלו גדולות ונצורות עד הנה.

ועתה יהיו דברינו בענין קיום החבורות ודרכי פעולתן: ראשית דבר הוא - כעין ברכות התורה - להכיר בחשיבות ובחיוניות

ולהתגבר במלחמת עמלק, ולזכות לטוב הניצחי, לדורות קדושים ומאירים, לחיי נחת ושמחה.

⌘ האספו! ⌘

ומעתה, נשים צדקניות, אחר הבנת החשיבות והתכלית שבחסידות, כי היא חיינו וחיי דורותינו, תישאל השאלה כיצד ניתן אכן להתגבר כנגד הקשיים והמניעות, ולהחזיק במעוז החסידות?!

לפני פטירתו צפה יעקב אבינו בעתידם של בניו. בעיני רוחו ראה אותם נתונים תחת שעבוד מצרים, ראה אותם מידרדרים מטה מטה עד מצב של "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה" אחר מאתיים ועשר שנים בערות הארץ, ביקש איפוא להקדים רפואה למכה, "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר" - עצה אחת יש לי עבורכם, שתעמוד לכם לעוגן הצלה בזמנים הקשים שעתידים לבוא עליכם - "האספו, ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים", יקרא מלשון קרירות, דעו כי באחרית הימים, בעקבתא דמשיחא, כהזמן בו אנו שרויים - בתקוה ותפילה שהנה משיח בא - תשתלט בעולם קרירות נוראה, והיה אבי הק' אומר אשר קר בגימטריא יצר, והעצה היחידה להינצל מקרירות זו היא - "הקבצו ושימעו בני יעקב" - ראשי התיבות כראשי התיבות "בית יעקב, אלו הנשים", - "ושימעו אל ישראל אביכם", אם ברצונכם תמיד להמשיך ולשמוע אל ישראל אביכם, להמשיך ללכת בדרך ישראל סבא, לדבוק בתורה הקדושה - "ויעקב איש תם יושב אהלים",

נחלתו בגימטריא חיים, על מנת לזכות לחיים של חיים, של חלק ה', של אושר פנימי, של זוך וטוהר, הרי **יעקב חבל נחלתו**, כשם שכשיבקשו להרים משא כבד, יקשרוהו בחבלים רבים, ואם לאו, יקרע החבל תחת העומס הכבד, כך נוכח מלחמת היצר, נדרש שיהיה **החבל עבה וחזק**, וזאת על ידי שיהיה **שזור מחבלים רבים**, לקיים **הקבצו ושימעו**.

אז נדברו

ואחר שכבר באות אל החבורה, נשאלת השאלה מה מדברות שמה. אכן טוב הדבר שבתחילה משוחחות זו עם זו, לדרוש האחת בשלום רעותה ולהתעניין בה, לקיים "איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק", אך לא זו היא מטרת החבורה. נדרש **להציב נושא מתוך משנת ויז'ניץ**, אם זה יומא דהילולא של רבותינו הקדושים או הרבניות הצדקניות, או נושא השייך לחיי יום של אשה חסידית.

למשל, נושא **התפילה**. הנה תאלמנה שפתי בהעלות בזכרון את רוממות עבודת התפילה של אמי עליה השלום, ישובה היתה כשסידורה בידיה ועיניה נפוחות מדמעות [ואם אך הבחינה שמאן דהו מגיע, היתה מסיטה את הסידור, מגיבה ברמיזה ונותנת להבין כי טוב יעשו אם יניחוה לבדה]. כך בהדלקת נרות שבת, היתה מאריכה בתפילה חרישית, כשהיא סוגרת הדלת בעדה ומבקשת לבל יפריעוה, כך במשך מחצית השעה.

עצם ההשתתפות בחבורה. על דרך שהיה אבי הק' אומר "דער חובת הלבבות שניידט די זיבעטע הויט" - והוסיף מיד - "אז מ'לערנט איהם", כי אם אין לומדים בו, מה תועלת תהיה מספרים המונחים בארון... כך בגדודי **הצבא**, יוכלו להיות ברשותם כלי הנשק המצויינים ביותר, אך אם לא יתייצבו החיילים למלחמה, מה רווח יש בכלי הנשק. כך בכל מוסד חינוך, ראשית על התלמידים להופיע, ומכאן והלאה כמה תצליח ותתקדם - כל אחת בשלה.

לפיכך, בכל לשון של בקשה הנני לבקש שכל אחת ואחת תראה לעצמה חוב קדוש להשתתף בקביעות בחבורות, ווייל דאס וועט אונז ראטעווען, זהו מקור ההצלה שלנו!

והיה אבי הק' אומר כי הינו מכיר על אברך אם הינו מאוגד בחבורה, אם לאו. הנה פעם הבחנתי באברך שמצד עצמו ומקורו לכאורה לא היה אמור להיות בין החסידים המובהקים, והנה הוא מגיע לשבתות, עומד ושר בהתלהבות וכדו', קראתי אליו ושאלתי האם הינו מאוגד בחבורה, ומשהשיב בחיוב, שאילתי מיהו ראש החבורה, ולמשמע שמו אמרתי כי **אכן נודע הדבר**, הכל ברור ומחזור...

אין לכן השגה עד כמה משפיעה החבורה ומסייעת למלחמת עמלק, להתרחק ולהישמר מן הרחוב ומרוחות זרות המנשבות בו!

הכתוב אומר "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו", ראשי התיבות יעקב חבל

נפש הילדים, שיראוה בתפילתה ובדמעותיה.
זהו 'בית הספר והסמינר' המובחר ביותר.

מענין זה אספר, בילדותי נכנסתי פעם
למטבח הבית והנה אמי עסוקה
בלישת בצק, ועיניה זולגות דמעות. נרעשתי
ונבהלתי ושאלתיה לפרש בכיה. אמי ניסתה
להרגיעני, אך מששכתי והפצרתי בה, אמרה:
"התדע כי הורים היו לי, שעלו על קידוש ה',
ומאוד מאוד מתגעגעת אני אליהם"... מחזה
זה ודברים אלו נחקקו בליבי, עד היכן מגיע
כיבוד אב ואם ועד כמה נחקק ונרשם הקשר
הנפשי אליהם, הן היה זה כשלושים שנה
לאחר שנפרדה מהם - ומכך נמסכו בי רגשי
כיבוד הורים עד עומק הלב. זהו כח השפעת
דמעותיה של א' ידישע מאמע.

✧ ואהבת לרעך כמוך ✧

עוד מסעיפי גדוד יגודנו, הוא ההתעניינות
והושטת עזרה וסעד גם בגשמיות; כאשר
אחת החברות זכתה לערוך שמחה, תהיינה
כולן שותפות בברכות ובאיחולים גם בעזרה
וסיוע בפועל, אם לעצב השמחה ואם לסייע
בניהול הבית לעת כזאת; כך כאשר חלילה
תהיה אחת החברות שלא דקו הבריאות,
תהינה כל החברות מודעות לכך, ותפעלנה
בהתאם על מנת להקל על סבלה בכל מה
שאפשר.

ומענין זה אספר עובדא שראיתי בעיני,
בצילו של זקני הק'. בשיכון התגורר
אז יהודי ישיש ושמו ר' משולם ריזל, שהיה
איש המעלה, זכורני בימי בין המצרים היה

וקשה לתאר את תפילותיה של זקנתי
הרבנית מרת מרגלית עליה השלום,
היתה שופכת דמעות כמים, לעת זקנתה
כבדה ראייתה והקליטו עבודה את נוסח
התפילה וכך היתה מתפללת תוך האזנה
לטייפ, כשהיא יושבת בדבקות ועיניה זולגות
דמעות.

צריך להתבונן בגודל כח תפילתה של אם
בישראל, "רחל מבכה על בניה",
ומסופר שכשהגיע אחד מראשי הישיבות
לקבר רחל וראה את לשון הפסוק "מנעי קולך
מבכי ועיניך מן דמעה" כתובה על פרוכת
המצבה, נענה ואמר: "און איך זאג דיר מאמע,
וויין און וויין און הער נישט אויף צו וויינען",
כי אין ערוך לכח דמעותיה של 'א' ידישע
מאמע', הן בהדלקת הנרות, והן בכל עת
מצוא.

לפיכך זהו נושא חשוב לדון בו בחבורה, כי
אם אמנם חלק ההתלהבות בתפילה
לא שייך כל כך אצל הנשים, אבל התלהבות
ורגש פנימי - שייך גם שייך! אכן לא כל אחת
יכולה להתפלל שלוש פעמים ביום, בפרט
המטופלות בילדים רכים, אבל על כל פנים
נדרש להתפלל, "השיבנו אבינו לתורתך",
תתפלל על הצלחת בניה בלימוד התורה,
"וקרבנו מלכנו לעבודתך והחזירנו בתשובה
שלמה לפניך" - זה הרי שייך לכל אחד ואחת.

נשים צדקניות, אין לכן מושג עד היכן עולות
דמעותיכן ומה מסוגלות המה לחולל
ולפעול! זאת מעבר להשפעה העמוקה על

בכאבה - של כל אחת מנשות החבורה, וזוהי דרכנו.

❧ בלג אחד ❧

הנה ברוך ה' השיטה הקדושה קמה וגם ניצבה, ובקרבת הנשים לא פחות מאשר אצל האנשים, ולעיתים אף ביתר שאת. במדרש נאמר "מיד כשאמרו ישראל נעשה ונשמע, אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה", ופירשו המפרשים כי אחד המבחינים והמודדים לאמיתות אמירת נעשה ונשמע הוא ויקחו לי תרומה, לאמיר זעהן וואס קאסט מיר עס.

ובזאת תיבחנה נשים צדקניות דידן, הנה בזאת חנוכה העבר יצאנו בהכרזה אודות בנין המרכז העולמי, ובמוצאי שבת שלאחר מכן התאסף כל הקהל להתרמה, ומה מאוד רחב לבי לשמוע כי הנשים היו אלו שהמריצו את בעליהן להוסיף ולהגדיל את סכום ההתחייבות, אם כי הנשים הן עיקר המוציא והמביא בכלכלת הבית, והן אלו אשר תרגשנה ביותר בחסרון כיס, ואילו נשים צדקניות דידן עמדו בעוז ובתוקף, בגאווה דקדושה, להוסיף ולהגביר. אכן אין עם כעמנו.

אולם עם כל זאת יובן שלא לכל הנשים יש את ההשגות הנרכשות בסמינר וכדו', וייתכן שבמהלך חבורה תעלה אשה שאלות שעלולות להישמע כקינטור או זלזול, וחלילה וחלילה שזוהי כוונתה, הן כולן חפצות להשתייך ולהתקרב, אלא שדלה השגתה מלהבין ולקלוט את הנעשה או את הנדרש,

יושב על כסא נמוך ועורך תיקון חצות בסוכה שליד הבית מדרש, היה בקיא בש"ס ועובד ה' מופלג, וזקני הק' אחז ממנו מאוד, ועם זאת עמד לפני זקני הק' כעבדא קמי מאריה, כעבר לפני אדונו [הוא היה מאותם חסידים ישישים שפיארו את חצרו של זקני הק', כר' יעקב רוזנברג, ר' יעקב בארער, ועוד, שעם גילם ומעמדם הרוחני, היו אות ומופת להתבטלות והכנעה], שבת אחת, אחר התפילה, התמוטט ר' משולם ואיבד את הכרתו, והוכרחו להזמין אנשי רפואה לטפל בו. לאחר הבדלה, פנה זקני הק' לאחד האברכים שהיה עסקן בביקור חולים, ושאלו על מצבו של ר' משולם, והלה לא ידע להשיב. כך עבר זקני הק' ושאל אברך אחר אברך, ומשלא קיבל מענה, הכה בידו על השולחן ואמר באנחה: "אוי וויי איז מיר, אויף דעם האב איך געבויט א שיכון, האם לשם כך עמלתי בהקמת השיכון, להגיע למצב שיהודי ערירי שוכב על מיטת חוליו, ואין מי שידרוש בשלומו"... כמובן שמיד החלה כעין 'עליה לרגל' לביתו של ר' משולם...

כך לענייננו, לעת לידה אצל אחת מנשות החבורה, תתעניינה החברות מי ידאג לאוכל לבני המשפחה בתקופה הראשונה - בפרט כשהיולדת כבר מטופלת בכמה ילדים. יתקשרו אליה לברכה בברכת מזל טוב ובמידת האפשר יסורו לבקרה, ולדרוש בשלומה.

זהו חלק בלתי נפרד מהאחדות והאחוה שאמורה לשרור בחבורות, כפי שהשריש והדריך אבי הק', לחוש בשמחתה - ולהבדיל

זאת ועוד, כאשר יסע האיש אל הרבי ויטול עמו את הילדים, הרי בכך מרגילם משחר טל ילדותם בדרכי החסידות ובהן יחיו את נפשם ויבדילו את עצמם מרוח הפראסטקייט השולטת כיום בחוצות, וכמו שהשיב אחד כהוגן על שהקניטוהו על תוקף חסידותו, כי את השטריימל שלו ירכיב משערות זקנם המגולח של קרובי משפחתו שלא זכו ללכת בדרכי השיטה, והגיעו לאן שהגיעו...

אכן יש שקשה להן לשלוח את בעליהן וילדיהן כה הרבה, אבל יתבוננו נא זה לעומת זה, ישו בדעתן מהו **סדר העדיפות והקדימה**; תחשוב האם בדעתה כי כאשר יגדל הילד, יעשה גם הוא כפי שראה את מעשי אביו ויחוש גם הוא אל הרבי, תחת לרעות בשדות זרים ולפטם עצמו בפאסקאצוועס ובשאר הבלי הרחוב העכור;

אז - ימלא שחוק פינו

תתבונן כל אחת כי השנים חולפות מהרה, והנה היא סבתא לנכדים ושואבת מלוא חפניים נחת דקדושה, והנה ישאל אותה נכדה: 'באבי, מה לך מחייכת, הלא תזכרי כי בשעתו נותרת לבדך... הלא תזכרי כי קימצת מפיתך למען המרכז העולמי'... ואז תענה בחיוך, 'אכן כן, קשה היה אז, אבל כעת הנני מחיה את נפשי בפירות עמלי'.

'באבי, אבל הן אז לא היה לך בגד חדש לחתונת אחותי', והיא תענה ברורות, 'מה לי עתה ולבגד, הן זקנתי ושבתי והנני רווה נחת - וזהו העיקר! הנני רואה את

ולאידך גיסא ב"ה רוב הציבור קיבל את החסידות בתוקף עוז וממילא עלולות להישמע תגובות של תוכחה והתקפה, כאילו שבשאלתה הפגינה את חוסר שייכותה. אבל לא זו הדרך, אדרבה, **האספו ואגידה** - לשון **המשיכה, האסיפה** צריך שתביא **למשיכה**, לאחדות ולאחווה, ולא לפירוד וגינוי.

הן דבר ידוע הוא שקהילתנו הק' מתייחדת ברמת הדרישות הגבוהה בכל המובנים והתחומים, וממילא בהחלט ייתכן שתהיה אשה שאינה בעלת השגה ותביע תמיהה ותרעומת, אם על גובה המגביות, אם על ריבוי הנסיעות, הן אלו הנותרות בביתן והן אלו הנודדות מדירה לדירה, ואל לה לחברותיה להפריכה ולפוסלה בגין כך, אך בד בבד נדרש ליישר דעתה ועיניה אל האמת ולסבר את אוזניה בתועלת ובתכלית המופקת מן הקושי והמאמץ [אם כי לעיתים נדרש לומר לה שאת שאלותיה וכאביה תביע באופן אישי מול ראש החבורה, ולא בפני כולן].

שיר - המעלות

הנה לדוגמא, כלפי זו הכואבת את היוותרה לבדה כשבעלה מרבה בנסיעות, יאמרו ויסבירו, כי אכן ברור שקשה הדבר, אבל היי נא בבחינת **הרואה את הנולד, הביטי אל התוצאה**, כאשר יזכה בעלך להתרומם בעת הטיש, הרי אין ספק שבשובו לביתו הנהו מרומם במדרגה - כל אחד בשלו, אך ברור שהתעלה ממעמדו הקודם, וכשם שברווך ממון תשמח כל אחת על כל רווח שהוא, כך גם בהתעלות בעלה.

תכליתה להושיט עזרה וסיוע, לרומם ולהעלות.

✧ ברוך אתה נבואך ✧

ולגופם של דברים, לענין ריבוי הנסיעות ותגובתן של הנשים לכך: מפורסמים הם דברי הגמרא במסכת ברכות דף י"ז: "אמר ליה רב לר' חייא, **נשים במאי זכיין**, באקרויי בנייהו לבי כנישתא [ופירש רש"י: תינוקות של בית רבן היו רגילין להיות למדים לפני רבן בבית הכנסת], ובאתנויי גברייהו בי רבנן [בית המדרש, ששם שונים משנה וגמרא], ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן" [ממתינות לבעליהן ונותנות להם רשות ללכת וללמוד תורה בעיר אחרת]. ויש להבין, הן בתחילה אמר ובאתנויי גברייהו בי רבנן - דהיינו ששולחות את בעליהן לבית המדרש, זאת אומרת שאחר לכתם לבית המדרש, מגיע שלב נוסף - ונטרין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן, מעיר אחרת, ותמוה, וכי אחר שלמד כבר בבית המדרש, מה לו לבעל ללכת לעיר אחרת?

ולדרכנו יתפרשו הדברים: הנה לראש השנה ושמחת תורה, בדרך כלל תצטרפנה גם הנשים לנסיעה, אך הנה יסע הבעל לשבת שירה וכדו', ובאין אפשרות נסיעה ואכסניה, האשה נשארת בביתה עם הילדים, במהלך כל השבת תתרוצץ מילד אחד למשנהו, לטפל בכל אחד ולהעניק לו את הדרוש לו. והנה מגיע מוצאי שבת ובעלה שב לביתו, ובליבה יעלו כל הקשיים שעברו עליה במהלך השבת - אבל כאן עליה לעצור ולהתבונן: אם תתן

הנכדים המתוקים המגיעים לביתנו ומקרינים אורה וחדוה', וכפי ששח לי אחד מזקני אנשי שלומנו, כי בכל עת שמגיעים לביתנו נכדיו הלומדים בדידן, זהו עונג שבת עבורו, ואם כי עוד ילדים ונכדים יש לו - אבער 'דאס איז עפעס אנדערעש'... כמה תענוג ונחת יש לסבתא למראה נכדיה עומדים ושרים בדבקות "וכולם מקבלים"!

✧ יתן בעד נפשו... ✧

אכן, לכל דבר יש מחיר, וכגודל ערכו של הדבר, יגדל מחירו, ומה לא תעשה אם יהודיה למען ילדיה, למען יגדלו ערליכע קינדער, ולא תפטור עצמה בטענות 'ס'איז אויך גוט'... וכבר היה מעשה בזוג שבא לפני והאשה טענה, 'הן אחות לי במקום אחר, וילדיה גדלים בטוב ובכשרות', על אתר שאילתיה, 'שמא בניה של אחותה נוסעים לראש השנה למקום פלוני'... והיא נאלמה דומיה ונאלצה להודות שאכן כך הוא. נוסע הוא הבן למקום פלוני, יתהדר שנוסע אל הצדיק, אבל האמת היא רחוקה מכך מאוד, כי לצערנו כהיום הפך כל צדיק וכל מקום קדוש לחוכא וטלולא. ולמען לא יגיעו ילדיכם למצבים אלה, נדרש לשלם מחיר! ס'זאל נישט זיין פראסט - קאסט דאס!

כשם שגידול הילד בגשמיות עולה מחיר, רכישת מזון וביגוד וכדו', כך יש מחיר לגידול הנשמה! 'אמת, אין תשלום מחיר זה עולה בנקל', יסבירו לחברה השואלת, 'אבל הביטי וראי, גם אני מתמודדת עם קשיים כשלך'... אבל בל יפריכו ויפסלו, כי החברה

הילדים', אז תאזור האשה עוז ותאמר ברורות:
'אל דאגה, אני כבר אסתדר, סע לויז'ניץ'!

✧ לנתן אחרי במדבר ✧

הנה אמי עליה השלום שחה לי, שבמשך
כמחצית השנה היה אבי הק' נוסע
לישיבה - שכבר עברה לשיכון - והיא נותרה
בגפה עם ילדיה בדירה שבתל אביב.
והתקופה הקשה ביותר עברה היתה
בראשית התיישבותם בשיכון, שהיה אז
מבודד מן הישוב, יללות תנים היו נשמעים
בלילות, ועבודה היה אז הקושי עוד רב יותר
מאשר בתקופת המלחמה, בהיותם
בווילחאוויץ. ועם כל זאת: היות וזה היה
רצונו של אבי הק' - **התמסרה לכך בכל עוז!**

✧ נוסעים - אנחנו! ✧

כך כאשר מתקיימות שמחות הנישואין
באמריקה, הנה כל נפש משתתפת
בשמחה, נותנת שמחה בליבי [מלבד במצבים
מיוחדים], אולם כמובן שלא כל אחד יוכל
לצרף את זוגתו לנסיעה [ועל כל פנים ירכוש
לה שי נאה וכדו'] - אם כי מה טוב היה לו היו
גם הנשים נוסעות ומשתתפות - והנשים
נותרות בביתן. אכן לא קל הוא הדבר, אבל
מכל מקום ישתדלו מאוד **להקרין בעדיות**
וחיוביות כלפי הנסיעה; וכאשר ישוב הבעל
לביתו, יקבלוהו בשמחה ויביעו התעניינות
במהלך השמחה ורשמיה.

חקוק בזכרוני וברגשי לבבי את אשר שמעתי
מזקני החסידים אשר אבותיהם נסעו
אל רבנו הק' ה"אהבת ישראל" למשך כמה

כעת דרור לרגשותיה ותקבל את פניו בזעף,
'הנה אתה התרוממת לך אצל הרבי, אבל אני
עמלתי וטרחתי כאן קשות כל השבת' - מה
תהיה התוצאה מתגובה שכזו: הבעל יבין
שלפעם הבאה כבר לא יוכל לנסוע; מה יבין
הילד שישמע את תגובת אמו - כי הנסיעה אל
הרבי הינה **דבר שלילי, מכביד ומפריע...**

כך גם כלפי **עסקנות**; אכן כבר תאפשר האשה
לבעלה ללכת לפעול בעסקנות, אך כאשר
ישוב לביתו, תקבל את פניו במרירות: 'אכן
הנני מבינה שהיה עליך ללכת, אבל התדע
כמה קשה היה לי להשאר לבד, בדיוק היום
היה עלי לבצע מטלות אלו ואחרות, וכה קשה
היה עלי לבצען בגפי'... מה יסיק הבעל מכך?!
- או שיחדול לגמרי מללכת לעסקנות, או
שגם אם ילך, תהיה כל הליכתו ברפיון, **וליבו**
בל עמו...

ולאידך גיסא שח לי אברך שבכל פעם שהינו
הולך לעסקנות, מקבלת את פניו
ארוחה מיוחדת וחגיגית, וזוהי הדרך!

אדרבה, תאמר אשה לבעלה, 'אמור נא לי,
האינך אמור היום ללכת לעסקנות?!'
והוא יענה, 'אכן כן, אבל רואני כמה עבודה
ממתינה לך כאן, לא אוכל להותירך לבד'.
ואשת החיל תאזור עוז ותענה בתום: 'אני כבר
אסתדר, העיקר שתזכה ללכת לעסקנות!'

כך לגבי נסיעה לשבת, בהגיע שבת 'מיוחדת',
כמה מתוק ונעים יהיה כאשר תשאל
האשה את בעלה: 'וכי אינך נוסע לשבת?!'
והוא יענה 'וכי כיצד אוכל להותירך לבד עם

עמדה הצורה הקדושה שחזה בילדותו בעקבות עידודה הנמרץ והנרגש של אמו, ס'איז אריין אין די ביינער אריין, נחקקה בעצמותו והיא דייקא שעמדה לו להיוותר איתן בדעתו ובדתו.

את אשר תחדיר א יידישע מאמע - בלייבט לעולמי עד. זהו קנין נצח הנמסך בליבו ובעצמותו של הילד, באופן שאין ערוך אליו.

זהו שהדגישו חז"ל, כי מעבר לשליחתם של הבעלים לבית המדרש, עוד חשוב יותר האופן בו תקבלנה את פניהם בשובם. מאור הפנים והחיוביות שתקרין עקרת הבית, היא היא שתעמוד לבעלה ולילדיה ותחקוק בקרבם את תוקף החסידות באופן שתעמוד לימים רבים, והיה זה זכותה ושכרה הגדול.

✧ וזאת הברכה ✧

בתחילת שעבוד מצרים, ביקש פרעה לרתום למזימותיו את שפרה ופועה, שהיו לסמל האם בישראל, העומדת בגאון ובמסירות נפש כנגד כוחות הרע, השווא והשקר. "ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעשו להם בתים" ופירש רש"י "בתי כהונה ובתי לוויה ובתי מלכות", להם נוטריקון המלך המרומם לבדו מאז, ויהי כי יראו המילדות את האלקים נשים צדקניות, אמהות בישראל העומדות על משמר הדור והדורות הבאים במסירות נפש בהקרבה, במלוא הרצון והעוצמה, לכבוד המלך המרומם לבדו מאז, הן בשמירת קדושת בתיהן והן בשמירת דרכי החסידות וההתקשרות, וגדולה הקרבתן

שבועות, אם מראש השנה עד אחרי יום הכיפורים והיו שנסעו לכל חודש תשרי, הילדים נותרו בבית, ולקראת שובו של האב אפתה האם מיני מזונות משובחים, וכשובו של האב קיבלו את פניו בהתרגשות, ובמשך כמה ימים ישב וחלק עם אשתו וילדיו את רשמיו מן הנסיעה, פארצילט און געזאגט און גערעדט, וכמובן שמראות אלו נחקקו בליבם של הילדים וקבעו בהם את החסידות בתוקף עוז, עד שגם כי זקנו, לא סרו ממנה.

הנה ר' יוסף קימרלינג, שהיה דבק בכל ליבו ונפשו בזקני הק' ובאבי הק', והוא אמר לי אשר זאת מכח עידודה של אמו, שהחדירה בו מילדותו אז החמימות לחסידות ולהתקשרות. ר' גדלי' הויך שח לי בדמעות, כי בילדותו התגורר בנערעסניצע - הסמוכה לוילחאוויץ - וערב שבת אחד עם בוקר בישרתו אמו כי הרבי הק' - ה"אהבת ישראל" - הגיע לוילחאוויץ וביכולתו לזכות ללכת להתפלל שחרית אצל הרבי, והוסיפה לומר לו, 'היום אינך צריך ליטול עמך סידור לתפילה, כי אם כסא קטן קח עמך, ובהיותך נמוך קומה תוכל להשתחל ולמצוא מקום ממנו תוכל לראות היטב, ואל תסיר את עיניך מן הרבי!' והוא תיאר בפני כיצד הסתובב הרבי בבית המדרש בעת פסוקי דזמרה, והוא אכן השתדל שלא להסיח דעתו ועיניו מן הרבי, כפי שציותהו אמו. חלפו שנים והגיעה המלחמה הנוראה, שש ילדים היו לו וכולם עלו על המוקד, ילדו הקטן נאחז בו אך באכזריות נוראה קטעוהו הרשעים ממנו, את כל זאת עבר וחוה על בשרו, אך לנגד עיניו

ומסירותן אף יותר מן האנשים, כי האנשים על כל פנים יוכלו ליהנות ולשאוב תענוג רוחני בעת תפילות, טישן וכדו', ונשים צדקניות במסירותן נותרות בביתן, הן לא בכדי אמרו חז"ל "גדולה הבטחה שניתנה לנשים יותר מן האנשים" יהי רצון שיתקיים בכן הפסוק "אם הבנים שמחה", שתזכינה לגדל בנקל את צאצאיכן, ברווח ובהרחבת הדעת ושלוות הנפש, בהיותכן העזר ההגון והנעלה לבעליכן, לבניכן ולבנותיכן, למען יתגדלו דורות מאירים.

ותתקיים בכן הברכה המשולשת בתורה, "יברכך ה'" - ודרשו חז"ל בממון, ובבנים ובנות, "יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום" - נוטריקון מה שאלתך וינתן לך, שלום גם מלשון שלמות ושביעות רצון, תהא כל אחת מאושרת ושבעת רצון בחייה, צופרידן און גליקלעך און פריילך שיעלה תמיד בליבה לומר שירה לה', ובמהרה יתקיים בנו "אז ימלא שחוק פינו", עת נזכה לשמחת עולם ונלך כולנו לקבל פני גואל צדק במהרה בימינו אמן.